

DİN ÖĞRETİMİ MATERYALLERİ

Adem Güneş

Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları
The Center for Values Education Press

© Eserin Her Türlü Basım Hakkı Anlaşmalı Olarak
Ensar Neşriyat'a Aittir.

ISBN : 978-605-4036-62-2
Sertifika No: 12027

Kitabın Adı

Din Öğretimi Materyalleri

Kitabın Yazarı

Adem Güneş

Yayın Koordinatörü

Hulusi Yiğit

Tasarım - Mizanpaj

Nuray Yüksel

Baskı-Cilt

Matsis Matbaa Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No: 51 Sefaköy-İstanbul

Tel: 0212 624 21 11 pbx Faks: 0212 624 21 17

Sertifika No: 20706

Dem Yayınları Ensar Neşriyat Tic. A. Ş. Organizasyonudur.

3. Basım

Ekim 2017 / 2000 adet basılmıştır.

İsteme Adresi

Kıztaşı Cad. No: 10 Fatih / İstanbul

Tel : (0212) 491 19 03 – 491 19 04 Faks : (0212) 491 19 30

www.ensarnesriyat.com.tr ensar@ensarnesriyat.com.tr

DİN ÖĞRETİMİ MATERYALLERİ

İstanbul, 2017

Adem Güneş, 1976 yılında Sivas'ta dünyaya geldi. İlk-orta ve lise öğrenimini Sivas'ta yaptı. 1999 yılında Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. Diyanet İşleri Başkanlığında ve Milli Eğitim Bakanlığında görevler yaptı. 2012 yılından bu yana Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim dalında Yrd. Doç. Dr.

olarak görev yapmaktadır. Evli ve üç çocuk babası olan yazarın, alana ait yayınlanmış çalışmaları bulunmaktadır.

İletişim: agunes58@hotmail.com

admunes58@gmail.com

**Dualarını her zaman yanımda hissettiğim sevgili
anne ve babama..**

ÖNSÖZ

Değişen ve gelişen teknolojik şartlar, her geçen gün eğitimin şartlarını ve imkânlarını doğrudan etkilemektedir. Hayatımızı kuşatan teknoloji ve görsellik, eğitimde duyulara hitap eden öğrenme yaklaşımlarının uygulanmasını ve materyal kullanımını zaruri kılmıştır. Bu durum din öğretimi için de geçerlidir. Materyal kullanımı, din öğretiminde ibadetler, Hz. Peygamber'in hayatıyla ilgili konular ve kültürle ilgili birçok konunun algılanıp pekiştirilmesinde önemli bir rol oynadığı gibi, inanç ve ahlak gibi alanlara ait birçok soyut konunun somutlaşarak öğrenilmesine katkı sağlar. Uygun ve ölçülü materyal kullanımıyla, din öğretiminde bilgiyi daha etkili öğrenmek ve öğretmek mümkün olabildiği gibi, duygu ve davranış öğretiminde de daha etkili sonuçlar almak mümkündür.

Elinizdeki bu çalışma belirtilen bu hususlara yönelik olarak, din öğretiminde etkili materyal hazırlama ve kullanımına dair örneklerin sunulduğu bir eserdir. Kitapta din öğretiminde materyal hazırlamanın genel ve özel ilkeleriyle ilgili bir takım teorik bilgiler yanında, 30'dan fazla materyal türünde, iki ya da üç boyutlu 200'e yakın materyal örneği sunulmuştur. Materyal çeşitleri tek tek ele alınmış, önce genel öğretimde ve din öğretimindeki kullanılışı, yararları ve hazırlanışı ile ilgili teorik bilgilere yer verilmiş, daha sonra materyale ait din öğretiminden örnekler sunulmuştur.

Materyallerin bir kaçı hariç hemen hepsi, türünde orijinal olarak hazırlanmıştır. İki boyutlu materyal örnekleri oluşturulurken sınıf ortamında kullanmaya uygun halde hazırlanmış, birçok materyalin kullanıma hazır çalışma yaprağı da ilave olarak konulmuştur. Materyaller, din öğretimine ait şu alanlara yönelik olarak hazırlanmıştır:

- İlk-orta-lise Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri,
- Orta-lise, İmam Hatip Ortaokulu ve İmam Hatip Lisesi Temel Dini Bilgiler dersleri,
- Orta-lise, İmam Hatip Ortaokulu Hz.Muhammed'in Hayatı dersleri.

Hazırlanan materyallerin daha kullanışlı olmasını sağlamak amacıyla, her materyalin ilgili olduğu konu alanı bilgileri ve materyalin öğrencide sağlayacağı kazanımlar özellikle verilmiştir. Bununla ilgili olarak aşağıdaki şablon bütün materyaller için kullanılmıştır:

Sınıf :
Öğrenme Alanı :

Ünite :
Konu :
Kazanımlar :

“*Din Öğretimi Materyalleri*” kitabı, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12. sınıflara giren “Din Kültürü” öğretmenlerimize, “Temel Dini Bilgiler” (İslam-5, 6, 1, 2 ve İHL), “Hz. Muhammed’in Hayatı” (5, 6, 1, 2) derslerine giren öğretmenlerimize, İmam Hatip Lisesi Meslek derslerine giren öğretmenlerimize, İlahiyat-Din Kültürü Öğretmenliği alanı pedagojik formasyon dersleri olan “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı”, “Özel Öğretim Yöntemleri” ve “Ahlak ve Değerler Eğitimi” dersini veren akademisyen hocalarımıza ve bu dersleri alan öğretmen adaylarımıza, Kur’an Kurslarında görev yapan din öğreticilerimize ve genel anlamda materyal geliştirme ihtiyacının olduğu bütün alanlarda görev yapan eğitimcilerimize fayda sağlayacak kaynak bir kitap niteliğindedir.

Bazı materyallerin yapımına fikir veya emek olarak katkı sunan genç din öğreticileri; Rabia Yiğit, Ümmügülüm Özbakır, Resul Yabatı, Esra Çopur, Zennure Tokur, Hüseyin Çakır, Bülent Yâkut, Hacer Asan, Şahin Cam, Nilgün Kulat, Meryem Aksu, Hikmet Erdoğan, Semra Kul, Âmine Partal, Gülizar Avşar, Zeynep Akgül, Vacide G. Şahan, Arzu Toraman, Aybala Sarıaydın, Sultan Acar, Binnur Canlı, Gülsüm N. Kocaman, Kerim Bayar, Kazım Cihad, Hatice Çalık, Hasret Kuşkaya, Büşra Batır, Gülay Çiçek, Gönül Özdemir, Halit Tetik, Merve Gürsel, Büşra Şen, Emre Baş, Merve Oran, Semra Şahin, Esra Cengiz, Büşra Bacı, Ömer Çalışkan, Demet Saygın, Nermin Altunbey, Sena Emir, Tuğba Yalçındağ, F. Büşra Gezener, Şeyma Yabangülü, Abdülkadir Çinemre, Ahmet Kalmaz, Esra Doğan, Zübeyde Soytürk, Beyza Ayvaz, Betül Baş, Rukiye Özkaya, Muhammed Çetindemir, Günnur Gürtin, ve Gülten Sekmen’e, özellikle de çizim ve tasarım konusunda gayret ve yardımlarını esirgemeyen Asiye Karahasanoğlu ve Nursel Çakır’a şükranlarımı sunuyorum.

Çalışmalarına desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve fikirlerini her zaman önemseyen kıymetli eşime, canım yavrularım Ömer Taha, Kerem ve Erdem’e sevgilerimi sunuyorum. Ayrıca kitabın basımında emeği geçen Dem Yayıncılığın çalışanlarına ve Adem Saydan beyefendiye teşekkür ediyorum.

Adem GÜNEŞ
Eylül 2017-Rize

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖĞRETİM MATERYALLERİ VE DİN ÖĞRETİMİ	15
Eğitimde Materyal Kullanımı	15
Öğretim Materyallerinin Sağladığı Çok Yönlü Yararlar	17
Din Öğretiminde Materyal Kullanımı	18

İKİNCİ BÖLÜM

ÖĞRETİMDE AMAÇLAR VE MATERYAL KULLANIMI.....	23
Bilişsel Alan Öğrenmeleri	23
Duyuşsal Alan Öğrenmeleri	24
Psiko-motor (Davranışsal) Alan Öğrenmeleri	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL HAZIRLAMADA TEMEL İLKELER.....	31
Tasarımı Oluşturan Öğeler	32
Görsel Tasarım İlkeleri	33

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DERSE HAZIRLIK MATERYALLERİ	37
Ders Planları	37
Powerpoint (PPT) Sunular	46
Powerpoint Sunu Hazırlarken Dikkat Edilecek Hususlar	48

BEŞİNCİ BÖLÜM

DİN ÖĞRETİMİNDE KAVRAM ÖĞRETİMİ VE KAVRAM MATERYALLERİ.....	55
Kavram Ağları	56
Anlam Çözümleme Tabloları.....	63
Kavram Haritaları.....	70
Kavram Haritası Türleri	72
Kavram Haritalarının Çalışma Yaprakları.....	81
Kavram Karikatürleri.....	86
Zihin Haritaları.....	90

ALTINCI BÖLÜM

DİN ÖĞRETİMİNDE GÖRSEL MATERYALLERİN KULLANIMI.....	103
Resimler	103
Elde Hazırlanan Resimlere Din Öğretiminden Örnekler	111
Fotoğraf Kullanımı ve Fotoğraf Analizi.....	113
Karikatür Kullanımı ve Karikatür Analizi.....	122
Afişler	130
Grafikler.....	137
Haritalar	140

YEDİNCİ BÖLÜM

DİN ÖĞRETİMİ MATERYALLERİ.....	147
Broşürler.....	149
Bültenler.....	156
Bülten Tahtaları (Panolar).....	167

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Şiirler	173
Bulmacalar	186
Anagram Bulmaca	187
Çengel Bulmaca	189
Kelime Avı.....	194
Sarmal Bulmaca.....	196
Şifreli Bulmaca	197
İpuçlu Bulmaca	199
Petek Bulmaca	201
Labirent Bulmaca.....	203
Spiral Bulmaca	205
Kare Bulmaca.....	207
Sûre Kelime Bulmaca.....	209
Boyama Materyalleri	210

DOKUZUNCU BÖLÜM

Çalışma (Etkinlik) Yaprakları.....	219
Çalışma Yapağı Hazırlarken Dikkat Edilecek Hususlar.....	220
Çoktan Seçmeli Sorular	222
Doğru/Yanlış Soruları.....	226
Eşleştirmeler.....	229
Boşluk Doldurmalar.....	234
Sıraya Koyma Etkinlikleri	240
5N 1K Etkinlikleri	243
A'dan Z'ye Etkinlikleri	246
Uygun Başlığın Altına Yerleştirme.....	247
Kelime Türetme Etkinlikleri	250
Sınıflandırma ve Ayırma Etkinlikleri.....	251
Metinlerden Sonuçlar ve Özellikler Çıkarma	255
Metinde Geçen Yanlışları Düzeltme	257
Verilen Kelimelerle Öykü Oluşturma veya Öyküyü Tamamlama	258
Araştırarak Kıssayı veya Hikayeyi Tamamlama.....	260
Olay (Hikaye-Kıssa) Haritası Oluşturma	262
Oluş Sırasına Koyma	263
Ayetleri Etkili Anlama Etkinlikleri.....	265

ONUNCU BÖLÜM

SOMUT MATERYALLER.....	271
Oyun Materyalleri	273
Kart Materyalleri	286
Kavram Kontrolü.....	286
Kutuplaşma Kartları.....	289
“Siz olsaydınız Ne Yaptınız?” Kartları	290
Bilgi Kartları	292
Kartelalar	293
Kimlik Kartları	295
Yapbozlar	299
Takvim, Zaman Çizelgeleri, Kronoloji Materyalleri	304
3 BOYUTLU MATERYALLER.....	309
3D Görseller	309
Kuklalar.....	314
Model ve Maketler	318
Simülasyonlar	322

3 Boyutlu Kitaplar.....	323
TABLO MATERYALLERİ.....	326
Etkinlik Tabloları	326
Sergi Tabloları	328

ONBİRİNCİ BÖLÜM

ÖLÇME-DEĞERLENDİRME TABLOLARI	335
Bilgi Ölçme Tabloları.....	335
Ders Tutum Ölçekleri.....	337
Özdeğerlendirme.....	338
ÖĞRETİM MATERYALLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	340
KAYNAKÇA	342
İNTERNET KAYNAKLARI.....	345

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖĞRETİM MATERYALLERİ VE DİN ÖĞRETİMİ

BU BÖLÜM SONUNDA;

- Eğitimde materyal kullanımının yeri ve önemini farkedecek,
- Öğretim materyalleri kullanmanın sağladığı faydaları sayabilecek,
- Din öğretiminde materyal kullanımının gerekliliğini kavrayabileceksiniz.

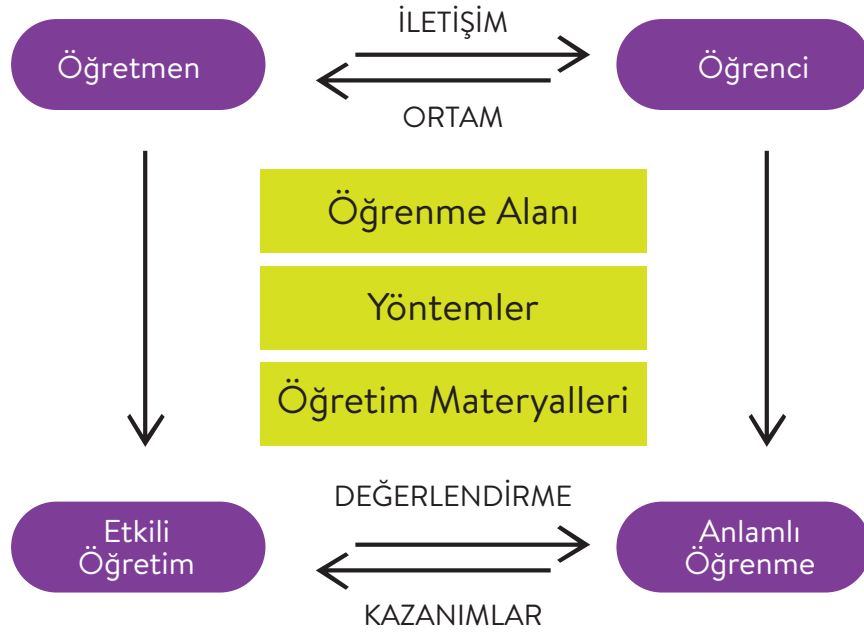
ÖĞRETİM MATERYALLERİ VE DİN ÖĞRETİMİ

EĞİTİMDE MATERYAL KULLANIMI

Genel kullanım olarak materyal, “her türlü araç, gereç, malzeme” veya “yazılı, sözlü ve görüntülü her türlü belge” olarak tanımlanır (www.tdk.gov.tr). Öğretim ya da ders materyali ise, “eğitim-öğretim süreçleri içerisinde öğrenmeye ve öğretmeye yardımcı olabilecek eğitsel malzeme”lere verilen isimdir. Öğretim materyalleri denilince akla yalnızca teknolojik destekli araç-gereçler gelmemeli, aynı zamanda elde hazırlanabilecek büyük-küçük, yazılı veya görsel ya da somut her türlü malzeme öğretim materyalleri içerisinde değerlendirilmelidir.

Öğretim materyalleri, öğrenme ortamında farklı amaçlar veya kazanımlar için kullanılabilir. Amaçlar ne kadar farklılaşırsa farklılaşsın, öğretim materyallerinin her türlü öğretim düzeyinde derse adaptasyonu, öğrenmelerde olumlu gelişmeler sağlamaktadır.

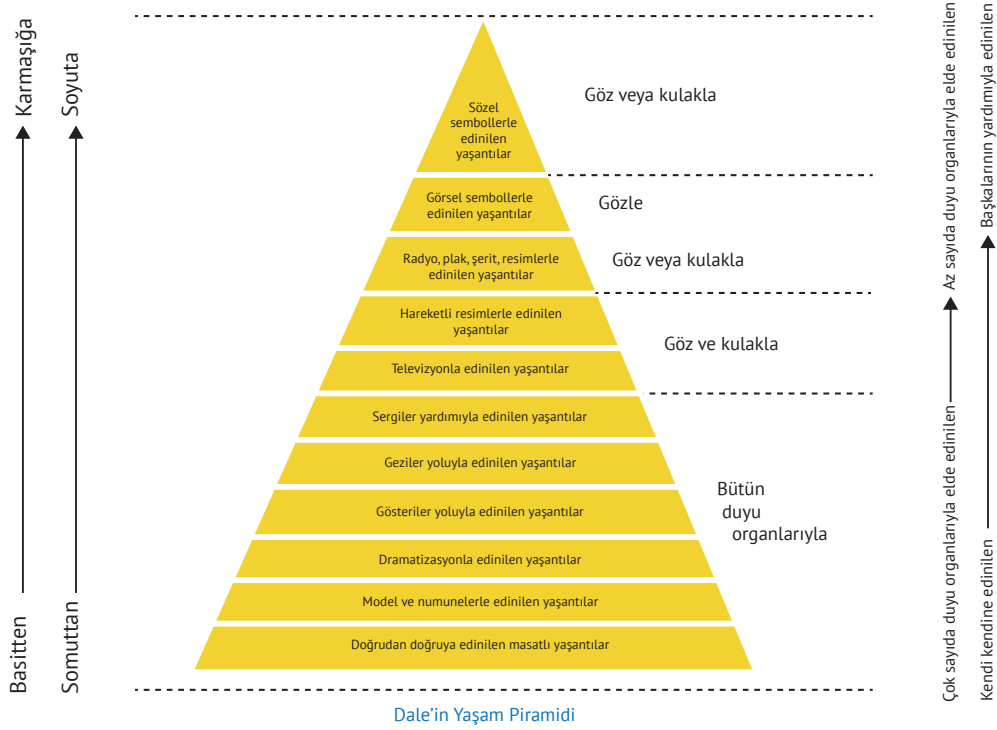
ÖĞRENME SÜRECİ

Kaynak: “<http://moodle.baskent.edu.tr>” (Halil Ersoy)’dan uyarlanmıştır.

Materyal kullanımının eğitim-öğretime en önemli yansıması, anlamlı öğrenmeye katkı sağlaması ve hedeflere (kazanımlara) ulaşmada hız kazandırmasıdır. Özellikle

görsel öğeleri fazla olan materyaller, az olanlara göre bunu daha fazla sağlamaktadır. Çünkü araştırmalar insanların öğrendiklerinin, % 83'ünü görme, % 11'ini duyma, % 3,5'ini koklama, % 1,5'ini dokunma ve % 1'ini tatma yoluyla elde ettiğini göstermektedir (Ergin, 1997).

Edgar Dale tarafından oluşturulan yukarıdaki öğrenme piramidi, öğrenmeye dâhil olan materyal ve yaşantıların öğrenme oranına etkisini göstermektedir. Buna göre;

1. En iyi öğretim, somuttan soyuta ve basitten karmaşığa doğru giden öğretimdir.
2. Öğrendiğimiz şeylerin çoğunluğunu gözler yardımıyla öğreniriz.
3. En iyi öğrendiğimiz şeyler, kendi kendimize yaparak ve yaşayarak öğrendiklerimizdir.
4. Okuduklarımızın %10'unu, işittiklerimizin %20'sini, gördüklerimizin %30'unu, görüp işittiklerimizin %50'sini, söylediklerimizin %70'ini, yaptıklarımızın % 90'ını öğrenip hatırlayabiliriz. Bu yüzden öğrenme işlemine katılan duyu organlarının sayısı ne kadar fazla ise, o kadar iyi öğrenir ve o kadar geç unutturuz (Çilenti, 1988).